

**VIOLENȚA DOMESTICĂ ÎN REGLEMENTĂRILE INTERNAȚIONALE ȘI ÎN
LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA: PROBLEME ȘI SOLUȚII**

Victoria ȚARĂLUNGĂ,

conferențiar universitar, doctor

Catedra de Drept Public, Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți

Anatolie FAIGHER,

lector universitar, doctor,

Catedra de Drept Public, Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The phenomenon of domestic violence has negative implications for the individual, as well as for the family and society, with a much greater spread than it has been believed, which does not take into account territorial, social or economic barriers. Both at internationally and nationally level it has been recognized that domestic violence is a serious phenomenon that affects the fundamental human rights, adopting a series of regulations in order to prevent and eradicate this phenomenon. However, the issue of domestic violence continues to be a stringent one for moldovan society, requiring a deeper approach at the theoretical and practical level.*

In this article, the authors undertake a multispectral analysis of this phenomenon, elucidating the gaps in the matter and coming up with solutions to remedy them.

Violența în familie, numită și violență domestică, reprezintă una dintre problemele stringente ale Republicii Moldova care necesită o abordare tot mai profundă la nivel teoretic și practic. Familia este considerată unitatea ideală și de bază a societății care cultivă valori precum iubire, încredere, respect și comunicare. Totuși, cercetările arată că familia este cea mai opresivă instituție, în cadrul căreia au loc multiple conflicte și abuzuri grave⁷. Pare paradoxal, dar anume familia, locul în care ar trebui să existe iubire, primire și acceptare, se transformă pentru victime într-un adevărat coșmar.

În secolul XXI violența reprezintă, o amenințare serioasă a drepturilor omului și, în măsura în care are consecințe negative asupra sănătății, asupra dreptului la viață și a dreptului (fiecărui individ) de a fi tratat cu respect⁸. La rândul său, violența familială este diferită de oricare altă formă de violență, pentru că presupune o relație între persoanele implicate. Cercetătorul Corcea N.⁹ evidențiază câteva caracteristici ale violenței familiale, printre care cele mai importante ar fi:

1) daunele din violența familială sunt produse de cei care ar trebui să o protejeze; ea este în antiteză cu ceea ce familia ar trebui să ofere, precum protecție, îngrijire și siguranță;

2) violența în familie este violența cu prevalența cea mai mare în societatea modernă, astfel, indiferent de vîrstă, violența dintre membrii de familie este mai frecventă decît violența dintre cunoscuți sau străini;

3) există o relație între victimă și făptuitor înainte, în timpul și după incidentul sau perioada de violență;

4) membrii familiei pot fi atît victime, cît și făptuitori.

Cercetătorii români menționează că violența în familie reprezintă orice act vătămător, fizic sau emoțional care are loc între membrii unei familii. Ea reprezintă o acțiune violentă dusă la îndeplinire de unul dintre membru acesteia cu rol marital, parental, sau de îngrijire, către alții cu roluri reciproce¹⁰. De menționat că exercitată mai ales împotriva femeilor, aceasta este considerată una dintre formele grave de încălcare a drepturilor femeii și una dintre cauzele majore de distrugere a relațiilor familiale.

Violența domestică se manifestă sub mai multe *forme* care se suprapun: ușor vizibile: abuzul fizic (bătaie, mutilare, omucidere); abuz sexual, inclusiv viol marital, obligarea partenerei să se prostitueze în numele iubirii sau la acte sexuale cu care ea nu este de acord; privare de libertate, inclusiv izolare de prieteni, sechestrare; mai puțin evidente: violența psihologică, emoțională (întimidare, amenințare, constrîngere); violența verbală (umilire constantă, folosirea poreclelor, invectivelor)¹¹.

Fenomenul violenței domestice are profunde implicații de ordin negativ atît pentru individ, cît și pentru familie și societate, avînd o răspîndire mult mai mare decît s-a crezut, ce nu ține seama de bariere teritoriale, sociale sau economice. Acest fenomen afectează întreaga comunitate indiferent de vîrstă, statutul economic, sex, rasă sau naționalitate. Aceasta de obicei este însoțită de abuz psihologic precum și acțiuni de intimidare sau control din partea abuzatorului. Efectele violenței în familie pot fi clasificate ca fiind de lungă durată care afectează nu doar victima agresiunii dar poate influența și generații după astfel ea devenind parte din viața noastră¹².

⁷ GORCEAG, L., SÎRBU, S., IONIȚA, D. et al. Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova. Chișinău, 2013. p.14.

⁸ ROTARI, O. Criminologie. Chișinău, 2011. p. 518.

⁹ CORCEA, N. Identificarea etimologică a termenului „violența în familie”. În: *Revista Națională de Drept* .2015, № 1.p.51.

¹⁰ BUHAȘ, C, MIHALACHE, G., RADU, C. Rolul medicinei legale în combaterea fenomenului „femeia - victimă a violenței domestice”. În: *Revista de Medicină legală*. 2007, nr. 15(4). p.313.

¹¹ CURIC, I., VĂIETIȘI, L. Inegalitatea de gen: violența invizibilă. Ghid de lucru pentru conștientizarea și eliminarea violenței împotriva femeilor. Cluj-Napoca, 2005.p.28.

¹²

Violența în familie deseori constituie un model de conduită în care abuzatorul folosește diferite *feluri de comportament* pentru a obține și exercita controlul și puterea asupra victimei:

- intimidarea: înfricoșarea victimei prin folosirea aspectului fizic, acțiunilor, gesturilor, distrugerea bunurilor, distrugerea proprietății ei, demonstrarea ostentativă a armelor;
- abuzul emoțional: jignirea, înjosirea, înjurarea, a o face să creadă că este nebună, folosirea jocurilor minții, umilirea și blamarea victimei;
- izolarea: controlul asupra acțiunilor victimei - ce face, cu cine se întâlnește, ce citește, unde pleacă, limitarea implicării în viața socială; folosirea geloziei pentru a-și justifica comportamentul abuziv; minimalizarea, negarea, blamarea: diminuarea actelor de abuz comise, trecerea cu vederea a în grijorărilor ei, negarea faptului că a avut loc abuzul, transferul responsabilității pentru comportamentul abuziv, spunând că de fapt ea l-a provocat;
- folosirea copiilor: pentru ca victima să se simtă vinovată, pentru a transmite mesaje victimei, folosirea timpului de vizitare a copiilor pentru a o hărțui, amenințarea victimei cu luarea copiilor de lângă ea;
- folosirea abuzului economic: interzicerea de a avea sau păstra un serviciu, obligarea victimei de a cere bani de la agresor, oferirea unei alocații, luarea banilor câștigați de ea, lipsirea de informații despre veniturile familiei și privarea de accesul la aceste venituri;
- coerciția și amenințările: amenințarea cu vătămarea fizică, amenințarea că o va părăsi, că se va sinucide, că o va raporta autorităților, influențarea să renunțe la plângerea făcută la poliție, influențarea să comită acte ilegale;
- folosirea privilegiilor de bărbat: victima este tratată ca servitoare, luarea deciziilor importante de către abuzator, manifestarea comportamentului de stăpîn, abuzatorul definește rolurile de bărbat și femeie în casă¹³.

Fenomenul violenței domestice este un semnal de alarmă grav datorat *repetitivității, complexității contextului său causal și formelor variate în care se manifestă*. Asupra majorității victimelor se exercită concomitent mai multe forme de abuz în cursul aceluiași episod violent sau succesiv, ceea ce creează perpetuă stare de tensiune, frică și insecuritate, accentuând statutul de vulnerabilitate al femeii în cadrul familiei. Cu timpul, scăderea nivelului stimei de sine a victimei și absența sprijinului anturajului vor duce la renunțarea la orice mecanisme defensive, la creșterea frecvenței și intensității episoadelor violente care pot conduce în final spre decesul unuia dintre parteneri.

În opinia cercetătorului Rotari O., violența în familie reprezintă o serie de comportamente *sistematic repetate*, de atac fizic, agresivitate verbală și psihologică, sexuală și economică, pe care un partener le manifestă asupra celuilalt în cadrul oficializat al familiei sau în relația de convețuire în același spațiu¹⁴. Violența domestică se află la originea numeroaselor maladii fizice și psihice, a consultațiilor, spitalizării și incapacităților temporare de muncă, precum și a unui consum ridicat de medicamente și de alte servicii de sănătate.

La nivel internațional, comunitatea internațională a recunoscut că violența domestică reprezintă un fenomen grav, care afectează drepturile fundamentale ale omului la viață, siguranță, libertate, demnitate, integritate fizică și psihică, adoptînd o serie de reglementări internaționale care obligă statele să ia toate măsurile de ordin politic, administrativ și financiar ce se impun pentru a preveni și combate fenomenul violenței în familie¹⁵.

http://www.mmprsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raportul_pentru_perioada_anului_2016_cu_privire_la_violenta_in_familie_si_violenta_fata_de_femei.pdf

¹³ GORCEAG, L., SÎRBU, S., IONIȚA, D. et al. Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova. Chișinău, 2013.pp.22-23.

¹⁴ ROTARI, O. Criminologie. Chișinău, 2011.p.517.

¹⁵ CORCEA, N. Violența în familie din perspective criminalisticii, criminologiei și a dreptului penal. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova. 2015, nr. 3 (83). p.116.

Un eveniment remarcabil pentru comunitatea internațională a fost adoptarea *Convenției nr.210 a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice*, deschisă spre semnare cu ocazia celei de-a 121 Sesiuni a Comitetului de Miniștri care a avut loc în Istanbul la 11 mai 2011. Convenția nr. 210 de la Istanbul reprezintă tratatul internațional cel mai cuprinzător care abordează această gravă violare a drepturilor omului.

Scopul principal al acestei Convenții este de a proteja femeile împotriva tuturor formelor de violență și de a preveni, urmări, și elimina violența care vizează femeile (căsătoriile forțate, mutilările genitale feminine, urmărirea, violența fizică, psihologică și sexuală), inclusiv violența domestică¹⁶. Domeniul de aplicare al Convenției ar putea fi, de asemenea, extins la bărbați și copii, în cazul în care statele-părți au convenit să facă acest lucru¹⁷. Convenția subliniază faptul că violența împotriva femeilor este o violare a drepturilor omului și este o formă de discriminare. Aceasta în art.3 conține o definiție atotcuprinzătoare de violență împotriva femeilor, care include toate actele comise pe bază de gen în cazul în care acestea cauzează sau sunt susceptibile de a cauza daune sau suferințe sexuale, fizice, psihice, economice pentru femei. Termenul ”violență bazată pe gen” care este folosit în Convenție, se referă la violența cauzată femeilor din cauza simplului fapt că ele sunt femei¹⁸.

Convenția consacră atât obligații negative, cât și pozitive ale Statelor-Părți. Acestea sunt obligate să respecte dispozițiile Convenției și să se asigure că funcționarii lor, agenții și autoritățile se abțin de la acte de violență împotriva femeilor. În ceea ce privește actele de violență comise de către actori non-statali (de ex, persoane private), Statele-Părți trebuie să exercite măsuri corespunzătoare pentru a preveni, investiga și pedepsi criminalii (art.5). Alte atribuții ale Statelor-Părți includ următoarele:

- adoptarea măsurilor legislative pentru a proteja femeile de violența ulterioară;
- asigurarea accesului la servicii de asistență pentru femei pentru a facilita reabilitarea lor în urma actelor de violență incluzând consiliere juridică și psihologică, asistență financiară, de sănătate și adăpost și, pentru victimele violului, acces la linii de asistență telefonică și la servicii de traumatism sexual;
- furnizarea de asistență în depunerea plîngerilor individuale sau colective, inclusiv protecția martorilor-copii și accesul la căile de atac judiciare civile;
- asigurarea accesului la despăgubiri de la autorii actelor de violență;
- adoptarea măsurilor legislative pentru a se asigura că căsătoriile forțate sunt anulabile, anulate, sau dizolvate;
- incriminarea urmării femeii și a mutilării genitale intenționate a femeilor și copiilor;
- incriminarea efectuării avorturilor asupra femeilor fără consimțământul lor prealabil și conștient;
- incriminarea hărțuirii sexuale și
- adoptarea de măsuri pentru a se asigura că justificarea de a comite acte de violență contra femeilor pe bază de onoare nu este acceptabilă¹⁹.

¹⁶ Preambulul Convenției nr. 210 a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Istanbul, 2011. Disponibil: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/DomesticViolence.htm>

¹⁷ Raportul explicativ la Convenția nr. 210 din 2011 a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Disponibil: [https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2011\)49&Language=lanEnglish&Ver=addfinal&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2011)49&Language=lanEnglish&Ver=addfinal&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864)

¹⁸ Ibidem

¹⁹ Convenția nr. 210 a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Istanbul, 2011. Disponibil:

Implementarea Convenției este atribuită unui grup de experți în domeniul violenței împotriva femeilor, cunoscut prin acronimul GREVIO. Statele-Părți sunt obligate să prezinte rapoarte Secretariatului General, pe baza unui chestionar pregătit de către GREVIO.

Bazându-se pe Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei *Rec (2002) 5 privind protecția femeilor împotriva violenței*²⁰. Convenția 210 stabilește, pentru prima dată în Europa, standarde obligatorii pentru a preveni violența împotriva femeii și violența în familie, protejează victimele violenței și pedepsește autorii. Ea umple un gol semnificativ în protecția drepturilor omului pentru femei și promovează în mod semnificativ recunoașterea violenței împotriva femeilor ca o formă de discriminare.

Pe lângă reglementările internaționale care abordează problema violenței contra femeii, pe plan internațional activează și unele mecanisme “anti-violență”. Printre acestea în primul rând merită atenție instituția *Raportorului Special asupra violenței contra femeii, inclusiv cauzele și consecințele acesteia*, numit în baza Rezoluției Comisiei ONU pentru drepturile omului 1994/45 din 4 martie 1994. Mandatul a fost prelungit de către aceeași Comisie în 2003, la sesiunea 59 în Rezoluția 2003/45.

În baza mandatului său, Raportorul Special este autorizat:

- (a) Să solicite și să primească informații cu privire la violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia de la guverne, organisme convenționale, agenții specializate, și alți raportori speciali în materia drepturilor omului, de la organizațiile interguvernamentale și cele non-guvernamentale, inclusiv organizațiile de femei, și să răspundă în mod eficient la aceste informații;
- (b) Să recomande măsuri, căi și mijloace, la nivel național, regional și internațional, pentru a elimina violența împotriva femeilor și cauzele acesteia, precum și pentru a remedia consecințele violenței;
- (c) Să activeze în strânsă legătură cu alți raportori speciali, reprezentanți speciali, grupuri de lucru și experți independenți din Comisia pentru Drepturile Omului (începând din martie 2006 - Consiliului pentru Drepturile Omului) și cu organisme convenționale, luându-se în considerare cererea Comisiei, ca acestea toate în mod regulat și sistematic să includă în rapoartele lor informații disponibile privind violența care afectează femeile; și să coopereze strâns cu *Comisia cu privire la statutul femeii* în exercitarea funcțiilor sale²¹.

Pe lângă instituția Raportorului Special asupra violenței contra femeii, atribuții în domeniu are și *Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei*. Convenția ONU din 1979 asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei²² care instituie acest mecanism convențional este un important instrument în materia drepturilor omului în combaterea violenței împotriva femeilor, deoarece definește violența ca o formă de discriminare pe bază de gen²³.

În 1992, Comitetul a afirmat că atât forma violenței publice, cât și cea privată (“toate formele de discriminare”) împotriva femeilor sunt încălcări ale drepturilor omului în baza Convenției din 1979. Recomandarea 19 a Comitetului²⁴, în care sunt stabilite legăturile între violență și discriminare, prevede: “Violența împotriva femeilor este atât o consecință a discriminării sistematice împotriva femeilor în viața publică și privată, cât și un mijloc prin care încălcarea

<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/DomesticViolence.htm>

²⁰

Disponibil:

[https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2002\)5&Language=lanEnglish&Site=COE&BackColorInternet=DB_DCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2002)5&Language=lanEnglish&Site=COE&BackColorInternet=DB_DCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864)

²¹ Disponibil: www2.ohchr.org/.../women/rapporteur/

²² Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei - Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 34/180 din 18.12.1979. Disponibil: www.mpsfc.gov.md/file/tratate/cedaw_md.pdf

²³ McPHEDRAN, M., GREEN-INGHAM, A., MANNIX, K., MARKIDIS, V. Annotated CEDAW Bibliography of the International Women's Rights Project. Disponibil: <http://www.yorku.ca/iwrp>

²⁴ Disponibil: www.un.org/womenwatch/.../recommendations/recomm.htm

drepturilor femeilor este întărită. Femeile sunt vulnerabile din cauza handicapului care le este impus în viața economică, socială, culturală, civilă și politică și violența împiedică măsura în care acestea sunt în stare să-și exercite drepturile de jure”.

Un alt mecanism convențional cu atribuții în domeniu este *Comitetul ONU pentru drepturile copilului*, instituit în baza Convenției Națiunilor Unite din 1989 cu privire la drepturile copilului²⁵, care promovează dreptul la un standard de viață care este suficient pentru a se asigura dezvoltarea copilului; eliminarea violenței și a exploatării economice și sexuale a copiilor.

Crearea premiselor pozitive de dezvoltare continuă a proceselor social-economice în Republica Moldova este în mod direct corelată cu combaterea consecventă a criminalității, inclusiv a violenței în familie. Asigurarea unei activități eficiente de contracarare a fenomenului menționat impune analiza situației pe țară în domeniu și elaborarea/implementarea unor politici care se vor orienta în complex asupra prevenirii și combaterii cazurilor de violență domestică²⁶.

Mai multe studii au demonstrat că măsurile concrete luate pentru atingerea egalității de gen în viața publică și privată a unei țări contribuie la o dezvoltare economică și democratică mai rapidă și durabilă. Deși violența în familie afectează atât femeile cât și bărbații, precum și toate sferile societății, indiferent de sex, vîrstă, afiliere etnică și religioasă, aceasta afectează în mod disproporționat femeile din Moldova. Studiile arată că în Moldova fiecare a patra femeie este supusă unei forme anumite de violență domestică, în timp ce numărul ordonanțelor de protecție emise și executate este în creștere²⁷.

Prevenirea și combaterea violenței în familie fac parte din politica națională de ocrotire și sprijinire a familiei și reprezintă o importantă problemă de sănătate publică. Pentru consolidarea, ocrotirea și sprijinirea familiei, pentru asigurarea respectării principiilor fundamentale ale legislației cu privire la familie, recunoscînd faptul că realizarea egalității de gen între femei și bărbați constituie elementul-cheie în prevenirea violenței asupra femeilor, faptul că violența în familie afectează femeile în mod disproporționat, dar și faptul că și copiii și bărbații pot fi de asemenea victime ale violenței.

Legislația cu privire la prevenirea și combaterea violenței domestice constă din Constituția Republicii Moldova, din Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie din 01.03.2007, din alte acte normative, din tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Dacă tratatul internațional la care Republica Moldova este parte stabilește alte norme decît Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, se aplică normele tratatului internațional.

Potrivit art. 2 Legii Republicii Moldova nr. 45 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie din 01.03.2007 prin violență în familie înțelegem ”*acte de violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare ale altei persoane, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, comise de către un membru de familie în privința altui membru al aceleiași familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral*”²⁸.

Astfel, *violență domestică* fiind orice act vătămător, fizic sau emoțional care are loc între membrii unei familii, poate include un *singur episod* sau *mai multe acte de violență*, formînd un model de comportament abuziv prin exercitarea controlului. Violența în familie este un *comportament intenționat*, scopul acesteia constînd în stabilirea și exercitarea puterii și controlului asupra altei persoane²⁹.

²⁵ Convenția cu privire la drepturile copilului. Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 44/25 din 29.11.1989. Disponibil: https://www.unicef.org/moldova/CRC_RO.pdf

²⁶ BODRUG-LUNGU, V., ZMUNCILA L. Violența domestică: strategii de prevenire și combatere. Chișinău, 2007.p.40.

²⁷ Disponibil: <http://www.osce.org/moldova/121602?download=true>

²⁸ Disponibil: <http://lex.justice.md/md/327246>

²⁹ Disponibil: <http://cdf.md/rom/12ce-este-violenta-in-familie>

În mod evident, funcționalitatea grupului familial depinde, în cea mai mare măsură, de funcționalitatea vieții sociale, pe care o poate influența la rîndul său. De aceea, orice problemă mai importantă cu care se confruntă familia este dependentă de problemele societății globale și pe care le amplifică, la rîndul ei. Violența în familie nu este altceva decît produsul unei violențe generalizate la scară socială, reproducînd tendințele de creștere a agresiunilor în societate. Pe de altă parte, violența domestică are un impact puternic asupra violenței sociale, amplificînd posibilitatea de reacție agresivă a membrilor atunci cînd se află în diferite situații de criză sau de conflict.

Fenomenul devine tot mai vizibil în majoritatea societăților contemporane, iar grupul familial s-a transformat dintr-un leagăn de securitate într-un veritabil „leagăn al violenței”, schimbare care face din familie una dintre cele mai violente instituții sociale din ultimele decenii. Anual, mii de persoane devin victime ale acestui flagel care poate duce în final la consecințe mult mai grave atît pentru victime cît și pentru făptuitor.

În conformitate cu Legea Republicii Moldova pentru modificarea și completarea, unor acte legislative, adoptata de Parlamentul Republicii Moldova la 09.07.2010, Codul Penal al Republicii Moldova a fost completat cu art. 201¹ "Violența în familie". Completarea reprezintă o prevedere importantă, care a fost făcută pentru a incrimina faptele săvîrșite în interiorul familiei, indicînd calitatea specială a subiectului infracțiunii de membru al familiei în raport cu victima infracțiunii.

În Republica Moldova, conform datelor Biroului Național de Statistică, numărul de cazuri de violență în familie înregistrate în ultimii ani se cifrează la: 478 - în anul 2011; 815 - în anul 2012; 1346 - în anul 2013; 2283 - în anul 2014; 1935 - în anul 2015³⁰. Datele statistice indică, că în 2015 în Republica Moldova, 34 de femei și 3 copii au decedat în urma violenței în familie, iar alte cîteva mii au rămas cu sechele pe viață³¹.

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne în anul 2016, pe teritoriul Republicii Moldova au fost înregistrate 41,9 mii infracțiuni, înregistrînd o creștere de 5,4% față de anul 2015³². Doar în primele trei luni ale anului 2016 au fost înregistrate 444 de infracțiuni violență în familie³³. Conform informației - operative al Ministerului Afacerilor Interne privind starea infracționalității (fără clasate) pe teritoriul Republicii Moldova pentru luna octombrie 2016, pe teritoriul RM au fost înregistrate: 1354 de cazuri de violența în familie³⁴.

Observăm că numărul infracțiunilor de violență domestică, în ultimii ani, este în creștere. Acest fenomen se datorează și faptului că populația a devenit mai informată, sesizează organelor de poliție aceste fapte de violență. Majoritatea faptele de violență în familie, la moment sunt interpretate ca infracțiuni, din acest motiv și statisticile ne arată o creștere semnificativă.

Însă această componentă de infracțiune este controversată și generează multe probleme în practică, deoarece contravine unuia dintre principiile fundamentale ale drepturilor omului, și anume, principiului democratismului care prevede că persoanele care au săvîrșit infracțiuni sunt egale în fața legii și sunt supuse răspunderii penale fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice, origine națională, origine social, avere, naștere sau o altă situație.

Controversa constă în aceea că persoana cu calitatea de membru al familiei este pedepsită mai aspru datorită acestui fapt, dar nu reieșind din gravitatea faptei pe care a comis-o, deoarece dacă o persoană terță care comite aceeași acțiune ilicită este supusă răspunderii contravenționale o persoană cu calitatea de membru al familiei este supusă răspunderii penale. Observăm aici o diferență de tratament și, totodată, o încălcare a principiului democratismului.

³⁰ Disponibil: <http://www.report.md/esential/Moldova-aratata-cu-degetul-pentru-violenta-in-familie-193>

³¹ Disponibil: <http://cdf.md/rom/news/prevenirea-si-combaterea-violentei-in-familie-si-fata-de-femei-subiect-de-discutie>

³² Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>

³³ Disponibil: http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2016-04/martie_17.csv

³⁴ Disponibil: <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>

De aceea în doctrină³⁵ sunt propuneri cu privire la excluderea acestei componente de infracțiune din actualul Cod Penal al RM și cu includerea ei în Codul contravențional al RM.

Mai multe organizații nonguvernamentale ca "La Strada", "Casa Mărioarei"- organizații ce se ocupă cu promovarea și protejarea drepturilor femeii, care de cele mai multe ori este victima violenței în familie, în urma unor sondaje realizate cu victimele violenței în familie, au constatat că femeile nu se adresau organelor de drept fie din motive de frică, de rușine față de societate, fie că se considerau singure provocatoare ale violenței sau alte motive. Un lucru care, însă, nu poate fi trecut cu vederea în acest caz sunt însăși stereotipurile care există în societatea din RM: circa 30 % din respondenți în calitate de motiv al violenței au menționat: mă iubește, de aceea mă bate, iar 20 % au invocat că așa sunt educate ele de către soți³⁶.

Intuim că din aceste circumstanțe legiuitorul a considerat oportună includerea în actualul Cod Penal al Republicii Moldova a componente de infracțiune "Violența în familie".

În cercetarea violenței în familie s-a constatat că anumite calități specifice victimelor le conferă în mod dramatic acest statut: economic dependentă de agresor; dependentă de spațiu locativ; îl iubește pe agresor și este sentimental dependentă de acesta; nu crede că există căi de eliminare a violenței: nu crede în poliție, organele administrării locale, judecată etc.; se lasă convinsă de rude, slujitorii ai bisericii, prieteni, vecini; se teme că nu va fi crezută și va fi blamată de cei din mediul social, comunitar; se teme că va pierde dreptul de a-și educa copiii; nu-și cunoaște drepturile; nu vrea să scoată gunoiul din casă; suportă stări psihologice grave – depresie, anxietate etc. – care o lipsesc de capacitatea de apărare;³⁷ opinii rigide cu privire la rolul femeii și al bărbatului³⁸.

Subiectul pasiv al infracțiunii de violență în familie poate fi numai membrul în viață al familiei asupra căruia s-a exercitat violența³⁹. *Subiectul activ* al infracțiunii de violență în familie este persoana fizică responsabilă care la momentul comiterii faptei a atins vârsta de 16 ani. Subiectul infracțiunii specificate la art.201¹ Cod Penal al RM are o calitate specială în raport cu victima infracțiunii: este membru al familiei victimei⁴⁰.

După cum reiese din art.133¹ Cod Penal al RM, noțiunea de membru de familie presupune două accepțiuni diferite, în funcție de lipsa sau prezența conlocuirii făptuitorului și victimei:

a) în condiția conlocuirii: persoanele aflate în relații de căsătorie, de concubinaj, persoanele divorțate, persoanele aflate în relații de tutelă și curatelă, rudele lor pe linie dreaptă sau colaterală, soții rudelor;

b) în condiția locuirii separate: persoanele aflate în relații de căsătorie, copiii lor, inclusiv cei adoptivi, cei născuți în afara căsătoriei, cei aflați sub curatelă.

Savanții autohtoni Sergiu Brînză și Vitalie Stati subliniază⁴¹ că la calificarea faptei conform prevederilor art.201¹ Cod Penal al RM, noțiunea de membru de familie este interpretată în corespundere cu art.133¹ Cod Penal al RM. Aceasta nu trebuie interpretată în corespundere cu dispoziția de la alin.(2) art.3 al Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, adoptate de Parlamentul Republicii Moldova la 01.03.2007⁴²: „Subiecți ai violenței în familie pot

³⁵ BRÎNZĂ, S., STATI, V. Articolul 201/1 „violența în familie” din codul penal suferă de grave carențe tehnico-legislative. În: *Revista Națională de Drept*. 2013, nr. 8.p.13; CIUGUREANU, M., Violența în familie-controverse și soluții. În: *Revista Națională de Drept*. 2011, nr.6-7. p.22.

³⁶ CIUGUREANU, M. Violența în familie-controverse și soluții. În: *Revista Națională de Drept*. 2011, nr.6-7.p.22.

³⁷ GORCEAG, L., SÎRBU, S., IONIȚA, D. et al. Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova. Chișinău, 2013.pp.31-32.

³⁸ HOGAȘ, D. L.Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal. Iași, 2010.p.103.

³⁹ DASCĂLU, B.- D. Subiecții infracțiunii de violență în familie. În: *Legea și viața*. 2017, nr.4.p.44.

⁴⁰ BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol.I. Chișinău, 2011. p.738.

⁴¹ BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea Specială*. Vol. I. Chișinău, 2015. p.1009.

⁴² Legea RM cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45 din 01.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 55-56 din 18.03.2008.

fi: în condiția conlocuirii - persoanele aflate în relații de căsătorie, de divorț, de concubinaj, de tutelă și curatelă, rudele lor pe linie dreaptă sau colaterală, soții rudelor, alte persoane întreținute de acestea; în condiția locuirii separate - persoanele aflate în relații de căsătorie, copiii lor, inclusiv cei adoptivi, cei născuți în afara căsătoriei, cei aflați sub tutelă sau curatelă, alte persoane aflate la întreținerea acestora”.

Este regretabilă contradicția pe care legiuitorul o admite în definițiile formulate în art. 133¹ Cod Penal al RM și în alin. (2) art.3 al Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Această contradicție este generatoare de erori în practica judiciară. Totuși, această contradicție nu poate invalida axioma, potrivit căreia în planul interpretării art.201¹ Cod Penal al RM, prioritate i se oferă unei norme de referință penale, nu unei norme de referință extrapenale.

În ceea ce privește portretul agresorului familial, menționăm că el conține următoarele trăsături definitorii: răceală afectivă și distanțare emoțională; lipsa unor bune abilități de comunicare; preocupări obsesive; dependență de alcool și de alte substanțe nocive; convingerea că puterea și controlul pot fi obținute doar prin violență; stimă de sine redusă⁴³; în copilărie a fost educat într-o familie în care violența era un mod de existență; nu s-a afirmat la serviciu, în societate; este manipulat – pune pe seama altuia responsabilitatea de propriile greșeli; suportă unele consecințe genetice ale părinților, care au suportat îmbolnaviri, dependență de alcool, droguri, a moștenit tendințele pentru un comportament violent; este afectat de stări patologice de limită – psihopatii, retardări mentale, nevroze, isterie, paranoia; n-a obținut educație necesară în familie; deține o imagine denaturată a echității, drepturilor omului, ierarhia statului în societate; posedă un nivel jos al dezvoltării moral-spirituale, gândire rigidă, conservatoare; este un produs al evenimentelor negative din ambianța socială generală – economică, politică, spirituală etc⁴⁴.

În Republica Moldova există o serie de autorități și instituții abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței domestice, după cum urmează:

- a) organele centrale de specialitate ale statului: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării; Ministerul Afacerilor Interne; Ministerul Justiției.
- b) autoritățile de specialitate ale administrației publice locale de nivelul al doilea și structurile desconcentrate: secțiile/direcțiile de asistență socială și de protecție a familiei; direcțiile generale de învățământ, tineret și sport; organele ocrotirii sănătății; subdiviziunile teritoriale ale poliției.
- c) administrația publică locală de nivelul întâi;
- d) centrele/serviciile de asistență și protecție a victimelor violenței în familie și a copiilor lor și centrele/serviciile de asistență și consiliere pentru agresorii familiali;
- e) alte organizații cu activități specializate în domeniu.

Persoanele a căror viață este în pericol în urma violenței în familie, se pot adresa centrelor care oferă protecție și adăpost temporar în cadrul cărora pot obține sfaturi, informații, adăpost temporar și o serie de alte servicii⁴⁵ :

- În Chișinău: ”Centrul de Asistență și Protecție”; ”Casa Măroierei”; ”Centrul de Drept al Femeilor (CDF)”; Căminul social pentru victimele traficului de persoane și ale violenței domestice „Începutul Vieții”; Centrul maternal „Sfinta Maria”; Direcția Municipală de Protecție a Drepturilor Copilului;
- În Bălți: Centrul de Criză Familială ”Sotis”; Centrul de plasament temporar și reabilitare pentru copii;

⁴³ HOGAȘ, D. L.Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal. Iași, 2010.p.106.

⁴⁴ GORCEAG, L., SÎRBU, S., IONIȚA, D. et al. Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova. Chișinău, 2013.p.32.

⁴⁵ Disponibil: <http://cdf.md/rom/32-adaposturi>

- În alte localități: Centrul Maternal Ariadna din Drochia; Centrul Maternal din Cahul.

Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, asigurarea liniștii și ordinii publice în societate, apărarea vieții și sănătății persoanei - aceste deziderate constituie o prioritate în activitatea organelor de poliție. Poliția este obligată să răspundă imediat la comunicările despre cazurile de violență în familie și să nu subestimeze importanța acțiunilor de contracarare a oricăror forme de violență domestică.

În Republica Moldova primii care reacționează la cazurile de violență în familie sunt ofițerii de post din localitățile rurale și urbane. Ei sunt cei care sunt responsabili pentru prevenirea și combaterea criminalității la nivel de comunitate, de menținerea siguranței și ordinii publice și asigurarea respectării normelor de drept. Ofițerii de post sunt obligați să cerceteze în mod eficient toate actele de violență de o manieră care respectă drepturile și nevoile părților implicate. Orice instruire pentru organele de poliție trebuie să releve faptul că intervenția eficientă în cazurile de violență în familie este dificilă.

În statul nostru, la fel ca și în alte țări, victimele violenței domestice relatează despre comportamentul violent al soțului/partenerului membrilor de familie și prietenilor apropiați, și mai rar se adresează organelor, instituțiilor abilitate în soluționarea cazurilor de violență în familie. Circa două treimi din femeile care au raportat cazuri de violență din partea soțului/partenerului s-au destăinuit părințelor, fiecare a treia a relatat rudelor apropiate și numai fiecare a patra femeie a cerut ajutorul organelor de poliție. Asistența personalului medical a fost solicitată de către 7,8 % din victimele care au raportat cazurile de violență fizică conjugală. Contactarea organelor de poliție și a serviciilor de asistență medicală are loc de cele mai dese ori atunci când victima a suferit în urma acțiunilor severe de violență fizică și mai puțin sunt solicitate aceste servicii în cazul violenței moderate⁴⁶.

Creșterea numărului cazurilor de violență domestică, condamnarea Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru neasigurarea protecției victimelor, precum și atitudinea cetățenilor față de fenomenul violenței au contribuit la modificarea legislației prin care poliția are dreptul să înlăture agresorul din familie și să ofere protecție gratuită victimei.

Începînd cu data de 16 martie 2017, pentru prima dată în Republica Moldova a fost pus în aplicare *ordinul de restricție de urgență*, ce presupune o măsură provizorie de protecție a victimei violenței în familie. Această metodă este aplicată doar de poliție ca urmare a evaluării riscurilor în baza completării unui chestionar. Astfel, polițiștii vor reacționa imediat la apelul persoanei supuse violenței și vor înlătura agresorul din familie, fără a mai fi necesară intervenția instanțelor de judecată sau cererea obligatorie a victimei⁴⁷.

În concluzie, menționăm că, fiind un produs al existenței societății umane, violența în familie, poate fi eliminată doar de om, deoarece este un produs al acțiunilor acestuia. În această ordine de idei, are posibilitatea de a stopa acest fenomen atît agresorul, care trebuie să-și confrunte latura negativă a naturii sale, cît și victima, care deseori tinde să provoace agresorul la aplicarea acțiunilor violente împotriva sa⁴⁸. În aceste condiții, statul are menirea de a ține sub control și de a coordona activitatea organelor de urmărire penală, ca acestea să aplice corect sancțiunile prevăzute de legislația în vigoare referitoare la cazurile de violență domestică. În scopul asigurării respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, și anume contra actelor violente, este necesar de a introduce un mecanism bine elaborat de soluționare a

⁴⁶ GORCEAG, L., SÎRBU, S., IONIȚA, D. et al. Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova. Chișinău, 2013. pp.65,68.

⁴⁷ Disponibil:<http://moldnova.eu/ro/violenta-familie-printre-femei-si-barbati-politistul-de-sector-este-obligat-sa-protejeze-victimele-14607.html/>

⁴⁸ NISTOR, M., BULAT, I. Aspectele juridice și psihologice ale fenomenului violenței domestice în Republica Moldova. În: *Legea și viața*. 2014, nr.3. p.17.

problemelor ce rezultă din violență în familie, cu instructaj corespunzător al cadrelor responsabile.

Un pas foarte important în scopul prevenirii și lichidării fenomenului violenței domestice în Republica Moldova ar constitui ratificarea de către statul nostru a Convenției Europene nr. 210 din 2011 privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. În același scop recomandăm alegerea în statul nostru a unui ombudsman în domeniul violenței domestice și înființarea de către autoritățile publice locale a unui serviciu de sprijin pentru victimele violenței domestice - un număr de telefon de urgență, precum și a locuințelor de urgență pentru femeile și copiii abuzați.

Deoarece rădăcinile acestei probleme sunt profund ancorate în însăși psihicul omului, iar schimbarea acesteia necesită timp și efort continuu, soluționarea laturii psihologice a problemei violenței în familie cere pregătirea unor specialiști calificați în domeniul respectiv, care ar putea acorda ajutor psihologic atât victimei cât și agresorului; deschiderea mai multor centre de asistență psihologică și socială a acestora în diferite localități din Republica Moldova.

Bibliografie:

1. BODRUG-LUNGU, V., ZMUNCILA L. *Violența domestică: strategii de prevenire și combatere*. Chișinău, 2007.
2. BRÎNZĂ, S., STATI, V. Articolul 201/1 „violența în familie” din codul penal suferă de grave carențe tehnico-legislative. În: *Revista Națională de Drept*. 2013, nr. 8.
3. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Drept penal. Partea specială*. Vol.I. Chișinău, 2011.
4. BRÎNZĂ, S., STATI, V. *Tratat de Drept penal. Partea Specială*. Vol. I. Chișinău, 2015.
5. BUHAȘ, C, MIHALACHE, G., RADU, C. Rolul medicinei legale în combaterea fenomenului „femeia - victimă a violenței domestice”. În: *Revista de Medicină legală*. 2007, nr. 15(4).
6. CIUGUREANU, M. *Violența în familie-controverse și soluții*. În: *Revista Națională de Drept* . 2011, nr.6-7.
7. Convenția nr. 210 a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Istanbul, 2011. Disponibil: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/DomesticViolence.htm>
8. Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei - Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 34/180 din 18.12.1979. Disponibil: www.mpsfc.gov.md/file/tratate/cedaw_md.pdf
9. Convenția cu privire la drepturile copilului. Rezoluția Adunării Generale O.N.U. nr. 44/25 din 29.11.1989. Disponibil: https://www.unicef.org/moldova/CRC_RO.pdf
10. CORCEA, N. *Violența în familie din perspective criminalisticii, criminologiei și a dreptului penal*. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova. 2015, nr. 3 (83).
11. CORCEA, N. Identificarea etimologică a termenului „violența în familie”. În: *Revista Națională de Drept* .2015, № 1.
12. CURIC, I., VĂIETIȘI, L. *Inegalitatea de gen: violența invizibilă. Ghid de lucru pentru conștientizarea și eliminarea violenței împotriva femeilor*. Cluj-Napoca, 2005.
13. DASCĂLU, B.- D. *Subiecții infracțiunii de violență în familie*. În: *Legea și viața*. 2017, nr.4.
14. GORCEAG, L., SÎRBU, S., IONIȚA, D. et al. *Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova*. Chișinău, 2013.
15. HOGAȘ, D. L. *Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal*. Iași, 2010.

16. Raportul explicativ la Convenția nr. 210 din 2011 a Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Disponibil: [https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CM\(2011\)49&Language=lanEnglish&Ver=adfinal&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CM(2011)49&Language=lanEnglish&Ver=adfinal&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864)
17. Legea RM cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie nr.45 din 01.03.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 55-56 din 18.03.2008.
18. McPHEDRAN, M., GREEN-INGHAM, A., MANNIX, K., MARKIDIS, V. Annotated CEDAW Bibliography of the International Women's Rights Project. Disponibil: <http://www.yorku.ca/iwrp>
19. NISTOR, M., BULAT, I. Aspectele juridice și psihologice ale fenomenului violenței domestice în Republica Moldova. În: *Legea și viața*. 2014, nr.3.
20. ROTARI, O. Criminologie. Chișinău, 2011.
21. Disponibil: <http://cdf.md/rom/12ce-este-violenta-in-familie>
22. Disponibil: <http://cdf.md/rom/32-adaposturi>
23. Disponibil: <http://cdf.md/rom/news/prevenirea-si-combaterea-violentei-in-familie-si-fata-de-femei-subiect-de-discutie>
24. Disponibil: http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2016-04/martie_17.csv
25. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/327246>
26. Disponibil: <http://moldnova.eu/ro/violenta-familie-printre-femei-si-barbati-politistul-de-sector-este-obligat-sa-protejeze-victimele-14607.html/>
27. Disponibil: <http://www.mai.gov.md/ro/advanced-page-type/date-statistic>
28. Disponibil: http://www.mmpsf.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raportul_pentru_perioada_anului_2016_cu_privire_la_violenta_in_familie_si_violenta_fata_de_femei.pdf
29. Disponibil: <http://www.osce.org/moldova/121602?download=true>
30. Disponibil: <http://www.report.md/esential/Moldova-aratata-cu-degetul-pentru-violenta-in-familie-193>
31. Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5098>
32. Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5550>
33. Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046253e>
34. Disponibil: [https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=Rec\(2002\)5&Language=lanEnglish&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864](https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=Rec(2002)5&Language=lanEnglish&Site=COE&BackColorInternet=DBDCF2&BackColorIntranet=FDC864&BackColorLogged=FDC864)
35. Disponibil: www2.ohchr.org/.../women/rapporteur/
36. Disponibil: www.un.org/womenwatch/.../recommendations/recomm.htm